

Alexandra Reza: Inbillade folkförflyttningar

[Recension av Stephen Smith, *La ruée vers l'Europe: La jeune Afrique en route pour le Vieux Continent*, Paris: Éditions Grasset & Fasquelle 2018. Ur [New Left Review](#), nr 115, januari-februari 2019. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Stephen Smiths *La ruée vers l'Europe* [Rushen mot Europa] orsakade ståhej när den kom ut i Frankrike förra året, och den engelska översättningen, som inom kort kommer ut från Polity under titeln *The Scramble for Europe* [Kapplöpningen till Europa], kommer tveklöst att få samma effekt på denna sidan av Kanalen. *La ruée* är en kort bok som uppenbarligen riktar sig till en stor läsekrets, och drar utifrån aktuella trender vad gäller Afrikas befolkningstillväxt och ekonomiska utveckling slutsatsen att det kommer att äga rum en kraftig ökning av migrationen till Europa. Under de kommande två generationerna, hävdar Smith, ”kommer troligen mer än 100 miljoner afrikaner att korsa Medelhavet”. 2050 ”skulle därmed mellan en femtedel och en fjärdedel av Europas befolkning vara av afrikansk härkomst”. En del EU-politiker, skriver Smith, har hyllat detta som en ”demografisk tjänst”. Det unga Afrika förser det gamla Europa med ungdom och mångfald, ”hjärnor och muskler”. Men enligt Smiths åsikt vore det dåligt för båda kontinenterna.

La ruée vers l'Europe prisades vederbörligen av Emmanuel Macron, som sa till TV-tittarna att Smith verkligen hade slagit spiken på huvudet och beskrev situationen ”fantastiskt bra”. Hans utrikesminister Jean-Yves Le Drian hyllade Smiths ”realistiska” diagnos av ”migrantkrisen” och belönade boken med ett pris, vilket även Académie française och *La Revue des deux mondes* gjorde. *Le Monde diplomatique* Benoît Bréville kallade däremot Smiths förutsägelser för ”myter”, och hävdade att teorin om en rusning mot Europa var ett politiskt påhitt. I *La Vie des idées* gick geografen Julien Brachet ännu längre: ”Låt oss vara tydliga: Smiths tes är ideologisk, främlingsfientlig och rasistisk”. Men om vi ska tro på Smiths vitsord så visar de inte någon förhärdat trångsynt person. Smith är född i Connecticut, utbildade sig i Paris och Berlin, och var sedan under 15 år kringflackande korrespondent för *Libération*, och är för den engelsktalande delen av världen kanske mest känd för sina bidrag till *London Review of Books* och har en ledande roll för afrikanska och afrikansk-amerikanska studier vid Duke University. Vad har han för ärende med *La ruée*, och hur ska det bedömas?

Tvärtemot vad Macron och Le Drian påstår beskriver inte Smiths bok den nuvarande verkligheten – invandringen från Afrika till Europa är låg och sjunkande, och större delen av in- och utvandringen i Afrika sker inom kontinenten – utan en framtidsprognos, grundad på hypotetiska befolkningstrender. Smith inleder med Afrikas historia på lång sikt, i demografiska termer. Mellan 1500 och 1900 beräknar Smith att antalet invånare på kontinenten bara ökade med 20%, från 80 till 95 miljoner, medan befolkningarna i Kina och Europa femdubblades. 1650 utgjorde afrikaner en femtedel av världens befolkning. 1930 stod de bara för 13%. Förklaringen var först och främst slavhandeln, som fram till 1900 hade lett till att 28 miljoner afrikaner hade deporterats, vara 12 miljoner till Amerika. Ännu mer katastrofal var effekten från infektionssjukdomar under 1800-talets kolonisering, då mellan en tredjedel och hälften av befolkningen i Väst- och Centralafrika dog efter att ha stött på importerade sjukdomar, en nivå som är jämförbar med digerdöden i Europa på 1300-talet.

Ett resultat blev, som *La ruée* uttrycker det, att kontinentens befolkning blev dess mest värdefulla allmänna egendom: jordbruksmark fanns i överflöd, men arbetskraften var en bristvara. Smith hävdar att ”tillgång på människor” som var socialt och kulturellt strukturerade efter härkomst, och med en åtföljande betoning av mellanmänskliga relationer, blev en drivkraft i Afrikas historia. Han citerar *Facing Mount Kenya* [Vänd mot Mount Kenya], Kenyattas memoarer om livet i en Kikuyu-by omkring 1900. Kenyatta beskriver ett samhälle där ”bondgården är skolan”, och där utbildning riktade in sig på personliga relationer och korrekt uppförande. Barnen lärde sig genom att imitera de äldre, ”repetera de aktiviteter som är en viktig verksamhet för stammens samtliga medlemmar”. Det främsta målet var ”att bygga upp karaktären”: ty ”karaktären formas först och främst genom relationer till andra människor, och det finns egentligen inget annat sätt den kan växa på. Européer antar att personliga relationer kan sköta sig själva med hjälp av rätt kunskap och idéer”. Detta ansåg Kenyatta var ”den viktigaste grundläggande skillnaden i fråga om synsätt” mellan afrikaner och européer.

Enligt Smiths redogörelse började Afrikas befolkningstillväxt återhämta sig först under mellankrigsperioden, men sedan dess har hastigheten ökat ”i en takt som aldrig tidigare skådats i mänsklighetens historia”, när sjunkande barnadödlighet kombinerades med låg förekomst av moderna preventivmedel – under 15% nämner *La ruée* – och låg genomsnittlig ålder hos mödrarna vid första förlossningen. Från 300 miljoner 1960 hade befolkningen i Afrika söder om Sahara ökat till 2 miljarder 2010, och Smith beräknar en ytterligare ökning till 2,5 miljarder 2050 och 5 miljarder 2100, då afrikaner enligt hans beräkningar kommer att utgöra 40% av jordens befolkning. Han hävdar att denna ökning redan har fått långtgående samhällsekonomiska effekter. Även om kontinenten fortfarande är övervägande lantlig – under 2000-talets första årtionde bodde bara 35% av afrikaner i städer – har den ekonomiska utvecklingen på landsbygden eller i byarna varit otillräcklig för att hysa det ökande antalet ungdomar. Enligt Smith odlar 96% av bönderna jordlotter på mindre än 5 hektar, och skörden av säd är 1,4 ton per hektar, jämfört med 8,1 ton i USA. Omkring 400 miljoner lider fortfarande av kronisk undernäring, vilket försämrar 60% av barnens tillväxt. Följaktligen har hundratals miljoner unga afrikaner under de senaste generationerna lämnat sina byar för att söka efter arbete. Men de lokala städerna kan inte heller suga upp deras arbetskraft: ”Trots att de själva är arbetsamma har de flyttat till städer utan industrier, där de framlever sina liv, sådana de nu är, från dag till dag.” Nästa steg är att flytta från provinsstäder till regionala knutpunkter: Abidjan, Lagos, Nairobi, Johannesburg. Kontinentens tätortsområden har vuxit ännu snabbare än befolkningen: Dakar, Nairobi och Harare är alla tio gånger större än de var 1960, Khartoum och Mogadishu tjugo gånger, Kampala, Kinshasa och Ouagadougou trettio gånger, Abidjan fyrtio gånger, och Lagos sextio gånger större. 2050 beräknar Smith att 60% av Afrikas befolkning kommer att bo i stora städer.

Ett andra resultat av denna befolkningstillväxt har varit en revolutionerande omvandling av kvoten mellan unga och gamla: 80% av Afrikas befolkning är nu under 30. Med tanke på de ”traditionella” principerna om rangordning och ”respekt för äldre” har detta, hävdar Smith, haft djupgående politiska och kulturella effekter. De afrikanska regeringarna är i stort sett ”gerontokratier”* med en genomsnittlig åldersklyfta mellan härskare och undersåtar på 43 år, jämfört med 32 år i Latinamerika, 30 i Asien och 16 i EU, med dess åldrande befolkning. Denna motsägelse riskerar att reducera unga afrikaner, i synnerhet unga kvinnor, till andra rangens medborgare. ”Cyniskt sagt”,

* Gerontokrati är en styrelseform där makthavares befogenheter huvudsakligen grundar sig på ålder – öa.

skriver Smith, ”har värdet på ett människoliv minskat i omvänt förhållande till kontinentens makalösa befolkningstillväxt.” (Det är förvisso ett ytterst cyniskt uttalande, och även häpnadsväckande: det finns inget skäl till att en kvantitativ ökning av befolkningen måste nedvärdera människoliv kvalitativt.) Det höga värderande av mellanmännsliga relationer som Kenyatta mindes är slut, menar Smith. ”Priset på något som finns tillgängligt i överflöd sjunker, medan brist ökar värdet. Den regeln gäller idag för unga människor i en värld som till övervägande delen befolkas av äldre vuxna.” Smith citerar Paul Collier, den engelska utvecklingsekonom som är mest känd för att ha sagt till afrikanerna att rycka upp sig, och hävdar att ”ungdomspuckeln” äventyrar kontinentens demokratiska framtid. Eftersom en enorm andel av befolkningen i många av länderna söder om Sahara är yngre än åldern för att få rösta, verkar valurnorna vara ”mer ett åldersbaserat privilegium än en majoritetsrättighet”. Som sådan ”destabiliserar [Afrikas ungdom] demokratin”.

Upproret mot ”de äldres företräde” hittar en ideologisk plats i de nya former för religiositet som har utbredd sig över kontinenten, skriver Smith. Han citerar Nicolas Argentis studie av ungdomar i Kamerun, som påstår att Pingstkyrkan fungerar som ett förkastande av ”allt det de äldre stod för, och åstadkommer en ständig brytning med det förflutna med hjälp av en ständig personlig förnyelse i syfte att inrätta ett liv utan förslavning under Satan – där Satan kan betraktas som ett förkroppsligande av de gerontokratiske strukturer som fjärrar de unga.” Mest betecknande, för Smith, är att det protestantiska evangeliet om framgång kan komma att förutsätta en protestantisk kärnfamiljsmoral som kullkastar de traditionella reglerna om ömsesidighet och släktband, där gudfruktiga troende vägrar träffa släktingar eller anklagar dem för att ”åka snålskjuts” – ett radikalt brott med tidigare normer. Smith nämner att militanta islamister i Sahelregionen ibland har mobiliserats som ett revolutionärt angrepp mot de åldrande härskarnas korrupcion.

För det tredje förstärks afrikanska ungdomars frustration av ett svagt men verkligt inflöde av välstånd. Efter två decenniers stagnation, och upplyfta av Kinas jakt efter råvaror, har de afrikanska ekonomierna till slut ”skördat lagrarna” av de smärtsamma strukturella anpassningsprogram som Internationella valutafonden (IMF) genomdrev på 1980-talet, förkunnar Smith. Han sprider den välkända bilden av ett Afrika på väg att resa sig – skyskrapor och lerhyddor, 4G-nätverk och talande trummor. ”Ett nytt rike av möjligheter höjer sig ur en ocean av misär”, och med det en ny medelklass, uppskattningsvis 130 miljoner konsumenter som tjänar mellan 5 och 20 dollar om dagen, och därmed kan förväntas klara av kostnaderna för att utvandra, omkring 2.500 dollar. Dessutom är dessa skikt alltmer uppkopplade, och sparar till en mobil eller använder de allestädes närvarande digitala kioskerna. Smith påstår att internet gör den amerikanska kulturens drömvärld tillgänglig med ett klick.

Detta är de betingelser, hävdar *La ruée*, som när de omkring 2050 sammanstrålar skulle kunna orsaka den ”kapplöpning till Europa” som hans bok förutspår. En ständigt allt snabbare befolkningstillväxt, allt större skikt vars utveckling hindras hemma, men som kan titta bortom sitt land för att tänka sig ett nytt liv på en fjärran plats, och – ”den nödvändiga förutsättningen” – som har de ekonomiska medlen för att genomföra resan. Även om dessa faktorer ännu inte har materialiserats i den skala han förutsäger, så har de enligt Smiths uppfattning en ”numerisk logik”. När man väl når en brytpunkt ”kommer den inre migrationen på kontinenten inte längre att fungera som en säkerhetsventil, och ett stort antal afrikaner kommer att tvinga upp dörrarna till hela världen, till att börja med Europa”. Resultatet är *inscrit dans l'ordre des choses* – inskrivet i tingens ordning.

Denna förmodade framtid förbereder scenen för *La ruées* diskussion om hur Europa borde "reagera". Skall afrikaner tillåtas komma in i stort antal? Stoppas vid gränserna? Filtreras och "profileras"? Smith förklarar att han tar "för givet" att "värden är en berättigad figur på hemmaplan" – annars skulle inte begrepp som överhöghet och nation längre betyda något. Med det i åtanke för han fram fem "rimliga scenarier" från vilka Europas medborgare anmodas välja. Det första, "Eurafrika", föreställer sig att EU:s amerikaniseras och välkomnar de myllrande massorna från söder, som kommer att ge den "gamla världen" en yngre, mer varierad och dynamisk befolkning, i linje med den "välkomnande kultur" som Tyskland erbjöd 2015. Detta scenario, berättar Smith, skulle vara en "seger för en humanistisk universalism", men skulle, om den upprätthölls, också kräva att den sociala staten skars ner till amerikanska nivåer. Det andra scenariot är "fästning Europa": att säkra gränserna. Fördelen skulle vara att verkligt asylsökande inte längre skulle behöva konkurrera med ekonomiska migranter, som Smith tror händer för närvarande. Nackdelen: även om gränserna skulle kunna skärpas, som 2017, så är det illusoriskt att tro att den kommande "kapplöpningen" skulle kunna bromsas med enbart säkerhetsåtgärder.

"Maffiaoperationer" är det tredje, något vagt föreställda, scenariot: människohandlare, personer som inte bara möjliggör utan orsakar migration – försäljare av drömmen om ett nytt liv precis som droglangare – skulle kunna förena sina krafter med den organiserade brottsligheten, eller starta ett krig mot den, om den europeiska undre världen kunde hitta en politisk beskyddare från yttersta högern. För det fjärde "protektoratets återkomst": de europeiska eliterna assimilerar sina afrikanska motsvarigheter i en "gemensam hantering av flödena" för att hindra de sistnämndas medborgare att lämna kontinenten. Det vore en utvidgning av de projekt som redan pågår i Marocko och Libyen, där eliterna själva beviljas obegränsade visa. Och för det femte, "krimskramspolitik": hanka sig fram med hjälp av en kombination av små doser av allt ovanstående, alltså grovt talat status quo. I ett försök att sluta med en något ljusare ton, vädjar Smith till Afrikas framtid: dess ungdom flyr – eller kommer att göra det 2050 – för att befria sig, men för sin kontinents framtid är de då på väg åt fel håll: det vore bättre att satsa den energin inåt.

Smith uttalade mål i *La ruée* är att ge "en faktabas på vilken alla kan ställa sin egen politiska tribun". Han gör anspråk på en verkligt vetenskaplig hållning: "Jag försöker utvärdera betydelsen av Afrikas reservoar av migranter och, så långt det är möjligt, förutspå omfattningen på de flöden som kan gå till Europa, och när." Meningen sammanfattar en central svaghet i Smiths bok: hans så kallade objektivitet ekar ihåligt, eftersom redan själva hans sätt att se på omvärlden – det han tror att han tittar på, de sätt på vilka han skivar upp den sociala helheten – trasslar in honom i sociala och politiska vävar som han aldrig undersöker, och inte ens låtsas om. Att européer ser Afrikas folk och marker som en resurs är inte neutralt: det har en lång kolonial historia. Långt från att vara en akademisk avhandling är *La ruée* i själva verket en polemisk smädeskrift, med genrens alla kännetecken: överdrifter, skrämselfaktik, selektiv användning av fakta. Det är ett svamlade verk, ofta frustrerande svamlade. Smith har en benägenhet att ställa en fråga, fara iväg åt ett ovidkommande håll och sluta med fyra stycken om ett helt annat ämne.

De dramatiska överdrifterna börjar med titeln. Enligt Smith kommer det unga Afrikas massutvandring norrut att utgöra "en omvändning" av de europeiska ländernas "kapplöpning till Afrika" på 1800-talet, när de vid Berlinkonferensen 1885 delade upp kartan över Afrika. En kapplöpning är alltså rovgirig: och den föreställer sig afrikanska migranter som huvudfigurer i en tänkt framtida

rusning för att övermanna européerna, i alla fall demografiskt. Det behöver knappast påpekas att bilden är rasrelaterad, men Smith öser på. ”Jag ligger inte vaken på nätterna och darrar över framtidsutsikten för en ’afrikanisering’ av Europa”, framhåller han i inledningen till den engelska utgåvan. Men ”jag kan tänka mig hur européer kan bäva vid tanken” – och ”deras farhågor är ingalunda utan grund”.

Enligt demografiska forskare och migrationsexperter är ”utan grund” precis vad Smiths påståenden är. Trots att han tror att Afrikas demografi ”sällan har väckt någon nyfikenhet eller inspirerat någon forskning” – hans bevis för detta kommer från en läslista för doktorander på John Hopkins – så har hans kritiker pekat på de staplar av verk som Smith har förbiset. François Héran på INED, Franska nationella institutet för demografiska studier, pekade på det iögonfallande utelämnandet av Globala bilaterala migrationsdatabasen, en viktig källa till kunskap om världens migranter. Michel Agier, antropolog på EHESS, Skolan för avancerade studier i sociala vetenskaper, ifrågasatte också Smiths siffror. 70% av Afrikas migranter reser inom kontinenten, och den yttre destination som föredras är USA. Smith är lika selektiv med födelsetalen för länderna söder om Sahara. Han underlåter att nämna att de har varit på väg neråt sedan mitten av 1970-talet, och sjönk från ett genomsnitt av 6,8 per kvinna då till 4,8 2016, med en fortsatt nedåtgående trend.

Smiths sparsamhet med samlande substantiv – européer, afrikaner – negligerar och likriktar de folk de beskriver. Hans tes är utformad för en jämförelse mellan de två som demografiska kategorier, men hans generaliseringar och ”genomsnittssiffror” undviker frågor om skillnader inom dem. Den siffra på 15% som han åberopar för ”genomsnittlig” användning av moderna preventivmedel döljer stora variationer på kontinenten – användningen är 60% i Sydafrika och allmänt sett mycket högre i de södra och östra länderna än i Väst- och Centralafrika – och mellan stads- och landsbygdsbor. Det är typiskt för hur Smith behandlar fakta på ett selektivt sätt. Exempel kastas in – höga födelsetal i inlandet i norra Nigeria till exempel – men huruvida de kan vidareutvecklas eller på ett riktigt sätt göras proportionella för att representera Afrika i sin helhet undersöks aldrig. Han skäller ut härskarna i länderna söder om Sahara för att de saknar ”demografisk styrning”, men underlåter att ta sig an den feministiska kritiken av de teknokratiska försöken till födelsekontroll, historien med kolonial sterilisering, manliga preventivmedel eller reproduktiva rättigheter.

Grova tabloidliknelser tas med i resonemanget, i form av retoriska utsmyckningar. När Smith diskuterar ”ungdomspuckeln” inspireras han till lyriska flygturer om Afrika som ”Peter Pans ö-kontinent”, ”ett Landet ingenstans som alltid befinner sig i ett tillstånd av att bli till, men aldrig når fram” – ”ett ’förlorat land’ av misslyckad vuxenhet, där hundratals miljoner utstötta varelser väntar på ett liv av fullbordan bortom sin räckvidd”. Hans argument att ungdom utgör en ”oemotsäglich ojämlikhet” som äventyrar Afrikas demokratiska framtid bortser från den högljudda kampen för att återerövra demokratiska former över hela kontinenten. Han nämner inte ungdomsrörelserna i Senegal, Burkina Faso, Sydafrika, Kongo, Angola och många andra länder, rörelser som försöker återerövra och på nytt tänka igenom former för en deltagande demokrati. Dessa unga människor äventyrar inte sina länders framtid utan försöker istället skapa den. Hans retorik om Peter Pan, som beskriver unga människor som nyckfulla och romantiska, ignorerar de sätt på vilka unga afrikaner är politiska och sociala aktörer både inom och utanför den parlamentariska politikens begränsningar. I boken verkar demokrati betyda parlamentarisk liberal demokrati, och Smith betecknar det som en monteringsfärdig form som helt enkelt existerar i världen – ”finns till hands”. Men i själva

verket kan inte politiska former bara tillämpas på nya platser: de omförhandlas, anpassas och bestrids. Tanken att demokrati är abstrakt tillgänglig är en teknokratisk vanföreställning, precis som hans idé om ”god samhällsstyrning”.

På samma sätt föreställer han sig fortfarande Afrika som en resurs eller en förvaringsplats för europeiska idéer, snarare än en plats av teoretisk, social och politisk förnyelse. Smith underlåter att fundera på de sätt på vilka den koloniala kapitalismens historia har format de internationella arbetarrörelserna. När Smith grubblar över varför folk utvandrar, menar han att ungdomar vill ha ”äventyr”, ”få lite tur”, eller ”vinna eller förlora i universaltid, i takt med resten av världen”. Smith nämner inget om de skadliga effekterna av de strukturella anpassningsprogram som han lovprisar – och som drev ett stort antal afrikanska yrkesmän till USA och Storbritannien på 1980-talet – eller om jordbruksindustrins landkonfiskeringar idag. Dessa hinder projiceras bakåt i tiden. Afrikas koloniala förflutna ges minimal betydelse: ”Kolonialismen varade bara i omkring 80 år söder om Sahara. Den ’koloniala prägeln’ kan inte skriva över kontinentens längre historia före och efter det.” Men exempelvis Portugals närvaro i Afrika daterar sig till 1300-talet. Nederländarna anlände till Sydafrika på 1600-talet. Mandela kom inte till makten förrän 1994.

Istället för att se Europa och Afrika som sammanknutna på många sätt, på olika nivåer, genom ett enat men ojämnt ekonomiskt system som den europeiska imperialismen hade en viktig roll i att upprätta, behandlar han de två som helt olika platser som bara hänger ihop genom ut- och invandring. För att återanvända hans ordbok, är inte problemet att afrikanska ungdomar är uteslutna från ”universaltiden”, utan istället att den kapitalistiska moderniteten uttrycks ojämnt på olika ställen. Som Fredric Jameson anmärkte, måste vi tänka på Fordfabriken och bondens fält samtidigt. Smiths underlåtenhet att ta itu med det ekonomiska systemet får honom att dra oklara slutsatser. Han betonar att migration bara är möjlig för folk med en del pengar (de allra fattigaste kan inte lämna) och att de växande afrikanska medelklasserna kommer att ha större möjligheter att migrera. På lång sikt, hävdar Smith, vore det att föredra att Afrika blomstrar så att dess befolkning stannar kvar. Men på kort sikt drar Smith slutsatsen att Europa lägger ut för mycket på utvecklingshjälp, som bara ”subventionerar migration”.

Smith är envist EU-inriktad, och betonar ofta att det är upp till Europa att avgöra vilka som ska få korsa dess gränser. Han tar inte upp det otillräckliga i detta sätt att ta itu med Afrikas och Europas sammankopplade historia, eller de nuvarande ekonomiskt utsugande relationerna mellan dem. Européerna har inte alltid skrivit under på en territoriellt förpliktande syn på rättsskipningen. Det är inte, som Smith uttrycker det, ”vänkaplig universalism” att ta den materiella och moraliska inbörden av Europas roll för att ha skapat ett ojämnt internationellt system på allvar. I och med att Smith inte tar upp den internationella arbetsdelningen, framställer han Afrika som passivt: det kommer att ”fortsätta att ’vara globaliserat’ istället för att ta en aktiv del i globaliseringen”. Han håller tyst om de olika historierna om hur svarta och afrikanska arbetare byggde upp den europeiska moderniteten. Som Aimé Césaire skrev i *Cahier d’un retour au pays natal* [Bok om en återresa till hemlandet]: ”Bordeaux och Nantes och Liverpool och New York och San Francisco/ Inte en tum av denna värld saknar mitt fingeravtryck.” Om Smith kunde se afrikaner i forskningsringen som produktiva snarare än passiva, skulle det bli mycket svårare för honom att hävda att migranter kommer att rasera de europeiska välfärdsstaterna. Upprepade gånger framställer Smith migranter som ”gäster” istället för arbetande människor med rättigheter, som bidrar till och får samhällen att växa snarare

än att utarma dem.

I november 2018 skrev Smith en artikel i *Libération* och försvarade sig mot påståendet att han var lakej för yttersta högern, sedan hans arbete hade åberopats av invandrarfientliga polemiker. Men det är inte så mycket ämnet som gör hans bok så öppen för en sådan användning, som det sätt på vilket han utvecklar sitt resonemang och på ett slarvigt sätt använder rasrelaterade stereotyper. Vi får höra att nigerianerna gjorde motstånd mot den koloniala per capita-skatten lika intensivt som mot gräshoppsvärmar. Smith drar inte den öppet rasistiska liknelsen att nigerianer är som en insektsvärm, men precis som med hans föreställning om Afrikas ”myllrande ungdom” kan en inte undvika att höra dubbelmeningarna i hans text. Smith har för vana att argumentera genom att använda begrepp, idéer och symboler som han till synes inte håller med om. ”Det är inte nödvändigtvis *Flugornas herre*, men ...” ”Den infödde i kvadrat” – *le natif au carré*, ”en fransk person vars föräldrar och farföräldrar också har varit franska” – ”har en viss anledning att tro att Frankrike sedan länge har varit ett enfärgat land”. Smith analyserar inte det underförstådda utelämnandet av legitimitet och ras i föreställningen om en infödd i kvadrat, även om han säger att den är ”obehaglig”. Varför i så fall envisas med att använda den? Resultatet är en text där dessa tankesätt kommer att dominera. Trots Chiracs ”nedlåtande infantilisering” av Afrika, ”gjorde [han] ett giltigt påpekande”. Vi kanske inte delar den tidigare brittiska guvernören i Nigerias motiv, men han hade verkligen ”stort skarpsinne”. Malthus har fått dåligt rykte, men har kvar ”en ruggig aktualitet”. Jag är inte rasist, men.